

דרכי לבראשית

מבחר פרקים מספר בראשית
בתוספת באורים ואגדות חז"ל

משרד החינוך והתרבות

אוניברסיטת בר-אילן
פרויקט תושבע"פ מ"ד

מחוז המרכז
אגף שחי'ד

מינהל החינוך הדתי

המינהל הפדגוגי
האגף לתכניות לימודים
צוות מקרא מ"ד

הוצאת מעלות
ירושלים תשנ"ג

המקראה 'דרכי לבראשית' הוכנה על ידי צוות שכלל את החברים הבאים:

מרכזת הצוות: יערה חלמיש
המחברים: מלכה חסון, רחל ליפשיץ, מרים טמיר
עריכה לשונית: מרים טמיר
ייעוץ: ד"ר יהודה איזנברג
קרא והעיר הערותיו: פרופ' משה חלמיש
ניקוד: יעל אלבוך
ציורים: נורית צרפתי
עיצוב: שרונה אשכנזי

מבנה המקראה

(ו) מדרשי אגדה ואיורים

להלן תבנית דף הספר (שני עמודים הנראים כאשר הספר פתוח):

[illegible]

(א) **יחידת התוכן** כוללת את ציון הפרק והפסוקים השייכים לקטע הנבחר. לקטע ניתנת **כותרת**, המשקפת את הרעיון המרכזי.

(ב) **תמצית יחידת התוכן בלשון ימינו** - ילד המתקשה להבין את לשון המקרא, ומתקשה בקריאה, יוכל במשפטים מספר להבין את תמצית הקטע הנלמד. לו היה הילד יכול להבין את התורה ככתבה וכלשונה, לא היה מקום לשכתוב המקרא. העזנו לשכתב את המקרא, רק משום שראינו לפנינו את הקשיים של הילד בעל המגבלות, ושאפנו לסלול לו דרך להיכרות עם התורה.

(ג) **עימוד ושכתוב הטקסט המקראי** - הטקסט המקראי נמצא במרכז העמוד. מימינו השכתוב בלשון ימינו ובדרך הפשוט הלקסיקאלי, ומשמאלו מילון למלים הקשות מן המקרא. העימוד והשכתוב בלשון בהירה ומובנת מרככים את הלם הפגישה הראשונה של תלמידנו עם לשון המקרא, ומסייעים בידם להיפתח אל הטקסט המקראי. בדרך זו אנו מקווים לפרוץ את מחסום הייאוש הידוע של הלומד, המתקשה בפגישתו עם לשון המקרא, ולקרבו צעד צעד להבנת התורה מתוך אהבת התורה.

(ד) **הטקסט המקראי** - הכל חשוב בתורה, אך כיוון שאיננו מכוונים אל אוכלוסיה רגילה, אין אפשרות להספיק ללמוד חומש אחד באינטנסיביות בשנת לימודים אחת. מתוך שיקול דעת, בחרנו פרקים להוראה אינטנסיבית. העימוד של הטקסט המקראי שאב את השראתו מעקרונות השכתוב הדידקטי של פרופ' שלמה הרמתי. המסייעת בהבנת הטקסט. מובן שהמורה, בהתאם לרמת תלמידיו, מפעיל שיקול דעת לגבי מספר הפרקים שהוא מלמד, ולגבי אופן השימוש במקראה. האם להשתמש רק בכותרות? האם ללמד רק את המקרא, האם ללמד רק את השכתוב? האם לשלב את שניהם? וכיצד להשתמש במילון, באגדות ובאיורים?

(ה) **המילון** - מביא ביאורים למלים שנראו בעינינו קשות להבנה לתלמיד.

(ו) **מדרשי אגדה** - המדרש ליווה את הסיפור המקראי בכל הדורות, ואף אנו העשרנו את לימוד המקרא בעזרתו. המדרש מרחיב ומפרש, ממחיש ומפרט, ומאפשר ללומד להזדהות, להעמיק ולחוש את גיבורי המקרא.

בחירת המדרשים נעשתה לאחר בירור ודיון קפדניים. אין המדרשים המובאים במקראה באים לדחות מדרשים אחרים החביבים על המורה. המורה ילמד את המדרשים לפי בחירתו ולפי העדפותיו.

בגלל הסגנון המיוחד של מדרשי חז"ל, שכתבנו את המדרשים, ועם זאת השתדלנו לשמור על רוח הלשון של המדרש במקורו.

נתנו לכל מדרש כותרת: תמצית הרעיון או הערך שבקשנו להקנות בעזרת המדרש.

ואין לנו אלא לאחל לתלמידים ולמורים כאחד - לימוד נעים!

פסוקי התורה	פרק א
	א-ה: היום הראשון לבריאה א. בראשונה ברא אלוהים את השמים ואת הארץ. ב. הארץ הייתה בלי צורה ובלי סדר וחשך על פני מים רבים. ורוח אלוהים נושבת על-פני המים. ג. אלוהים אמר: "יהי אור!" ונברא האור. ד. אלוהים ראה שהאור טוב. אלוהים הבדיל בין האור ובין החשך. ה. אלוהים קרא לאור: יום, ולחשך קרא: לילה. והי-ערב והי-בקר יום אחד.
	ו, ח: היום השני לבריאה ו. אלוהים אמר: "יהי רקיע, שמים בתוך המים, והשמים יבדילו בין מים למים. ח. אלוהים קרא לרקיע: שמים. והי-ערב והי-בקר: יום שני.

א. בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ.
ב. והארץ הייתה תהו ובהו וחשך על-פני תהום ורוח אלהים מרחפת על-פני המים.

ג. ויאמר אלהים: "יהי-אור!"
ויהי-אור.
ד. וירא אלהים את-האור כי-טוב, ויבדל אלהים בין האור ובין החשך.
ה. ויקרא אלהים לאור: יום,
ולחשך קרא: לילה.
והי-ערב והי-בקר יום אחד.

ו. ויאמר אלהים: "יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים."
ח. ויקרא אלהים לרקיע: שמים
והי-ערב והי-בקר: יום שני.

ו. אלוהים אמר: יהיה רקיע, שמים בתוך המים, והשמים יבדילו בין מים למים.
ח. אלוהים קרא לרקיע: שמים.
היה ערב, והיה בקר: יום שני.

מילון

בְּרֵאשִׁית: בְּרֵאשׁוֹנָה,
בְּהִתְחַלָּה.
וְהוּא וְבָהּ: בְּלִי צוּרָה וּבְלִי
סֵדֶר.
תְּהוֹם: מַיִם רַבִּים.
מְרַחֶפֶת: נוֹשָׁבֶת.
יְהִי: יִהְיֶה.

וַיַּבְדֵּל: הַבְּדִיל.

רָקִיעַ: שָׁמַיִם.
וַיְהִי מַבְדִּיל: הַשָּׁמַיִם
נִבְדֵּלוּ, נִפְרְדוּ.

פרק א

פסוקי התורה

ט, י, יא, יג: היום השלישי לבריאה

ט: אלוהים אמר:

"יאספו המים מתחת השמים

אל מקום אחד

ויראו את היבשה".

כך היה.

י. אלוהים קרא ליבשה:

ארץ

ולמים שנאספו קרא:

ימים.

אלוהים ראה כי טוב.

יא. אלוהים אמר:

"תצמיח האדמה דשא

עשב שצומח מזרעים

עצי פרי, נותנים פירות,

כל עץ נותן פרי מן המין שלו.

והזרע בתוך הפרי.

כל אלה יתקיימו על הארץ".

וכך היה.

יג. היה ערב, והיה בקר:

יום שלישי.

ט. ויאמר אלהים:

"יקוו המים מתחת השמים

אל-מקום אחד

ותראה היבשה".

ויהי-כן.

י. ויקרא אלהים ליבשה:

ארץ.

ולמקוה המים קרא:

ימים.

וירא אלהים כי-טוב.

יא. ויאמר אלהים:

"תדשא הארץ דשא

עשב מזריע זרע

עץ פרי

עשה פרי למינו

אשר זרעו-בו

על-הארץ"

ויהי-כן.

יג. ויהי-ערב ויהי-בקר

יום שלישי.

יד, טז, יט: היום הרביעי לבריאה

יד. אלוהים אמר:

"יהיו מאורות בשמים,

כדי להבדיל בין היום ובין הלילה.

המאורות יסמנו את הזמנים:

החגים, עונות השנה

הימים והשנים

יד. ויאמר אלהים:

"יהי מארת ברקיע השמים

להבדיל בין היום ובין הלילה

והיו:

לאתת ולמועדים

ולימים ושלשים.

מילון

יָקוֹב: יֶאֱסָפוּ.

וַיְהִי כֵן: כִּדְ הָיָה.

מִקְוֵה הַמַּיִם: הַמַּיִם
שֶׁנֶּאֱסָפוּ.

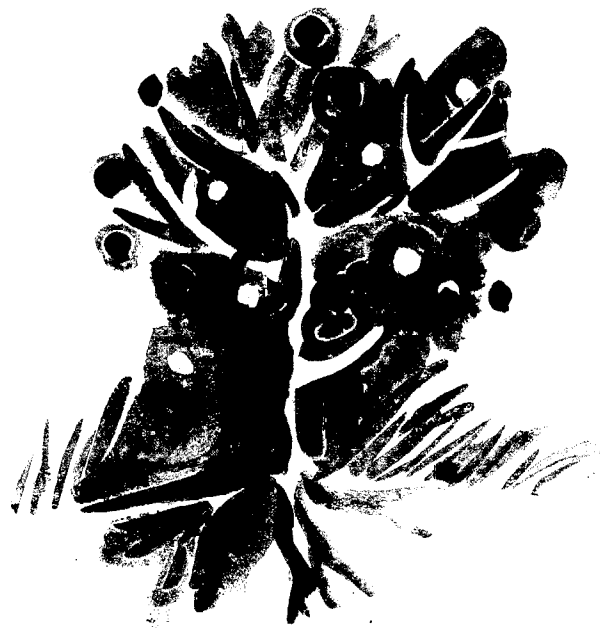
תְּדַשָּׁא הָאָרֶץ: תַּצְמִיחַ
הָאֲדָמָה.

עֲשֵׂב מִזְרִיעַ זֶרַע: עֵשֶׂב
שֶׁצּוֹמַח מִזְרָעִים.

עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינּוֹ: כָּל עֵץ
נוֹתֵן פְּרִי מִן הַמִּין שֶׁלוֹ.

אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ: וְהִזְרַע בְּתוֹךְ
הַפְּרִי.

וַיְהִי כֵן: וְכִדְ הָיָה.

רִקִּיעַ: שָׁמַיִם.

לְאוֹתוֹת: לְסִמְנִים.
לְמוֹעֲדִים: לְחֳגִים וּלְעוֹנוֹת
הַשָּׁנָה.

פסוקי התורה	פרק א
טו. והיו למאורות ברקיע השמים, להאיר על-הארץ ויהי-כן. טז. ויעש אלהים את-שני המאורות הגדלים: את-המאור הגדל לממשלת היום ואת-המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים. יט. ויהי-ערב ויהי-בקר יום רביעי.	טו: המאורות יהיו בשמים כדי להאיר על הארץ. וכך היה. טז: אלוהים עשה את שני המאורות הגדולים; את המאור הגדול, כדי למשול ביום ואת המאור הקטן כדי למשל בלילה, ואת הכוכבים. יט: היה ערב והיה בקר: יום רביעי.

כ, כב, כג: היום החמישי לבריאה

כ. ויאמר אלהים:

"ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על-הארץ על-פני רקיע השמים."

כב. ויברך אותם אלהים, לאמר: "פרו ורבו ומלאו את-המים בימים והעוף ירב בארץ."

כג. ויהי-ערב ויהי-בקר יום חמישי.

כ. אלוהים אמר:

"המים יתמלאו בבעלי חיים, ועופות יתעופפו באויר בין הארץ ובין השמים."

כב. אלוהים ברך אותם, ואמר: "תתרבו ותמלאו את המים בים ויהיו עופות רבים בארץ."

כג. היה ערב והיה בקר: יום חמישי.

כו - כח, לא: היום הששי לבריאה

כו. ויאמר אלהים:

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדנו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל-הארץ ובכל-הרמש הרמש על-הארץ."

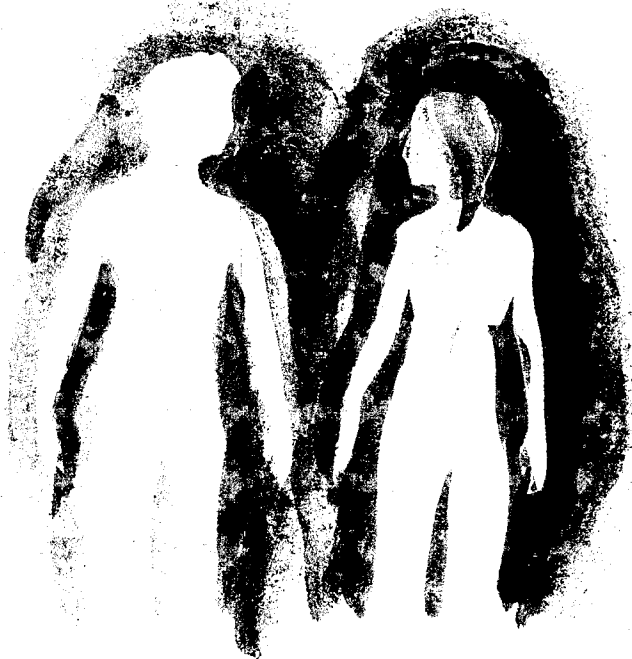
כו. אלוהים אמר:

"נעשה אדם דומה לנו: בעל רצון ומחשבה. בני האדם ישלטו בדגים שבים, בעופות ובבהמות ובכל הארץ ובכל בעלי החיים הזוחלים על האדמה או שטים במים."

	מילון
	המאורות: השמש הירח והכוכבים. רקיע: שמים.
	המאור הגדול: שמש. המאור הקטן: ירח. למשול ביום. למשול בלילה. ויחי: היה.
	ישרצו המים: המים יתמלאו בעלי חיים. שרץ: בעלי חיים קטנים שחיים במים, או על הארץ. על פני רקיע השמים: באויר, בין הארץ ובין השמים. פרו ורבו: תתרבו.
	בצלמנו כדמותנו: אדם דומה לנו: בעל רצון ומחשבה. וירדו: בני האדם ישלטו. הרמש: בעלי החיים. הרמש על הארץ: זוחלים על האדמה, או שטים במים.

פסוקי התורה	פרק א-ב
כז. ויברא אלהים את-האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אתו, זכר ונקבה ברא אתם. כח. ויברך אתם אלהים, ויאמר להם אלהים: "פרו ורבו ומלאו את-הארץ וכבשה, ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על-הארץ. לא. וירא אלהים את-כל-אשר עשה והנה טוב מאד. ויהי-ערב ויהי-בקר יום הששי.	כז. אלהים ברא את האדם דומה לו, בעל רצון ומחשבה. זכר ונקבה ברא אותם. כח. אלהים ברך אותם ואמר להם: תתרבו, תמלאו את הארץ ותכבשו אותה, ותמשלו בדגים שבים ובעוף השמים ובכל חיה שחיה על הארץ. לא. אלוהים ראה את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. היה ערב והיה בקר: יום ששי.
א. ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ב. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. ג. ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות.	א. בריאת השמים והארץ נגמרה. ב. אלהים גמר ביום השביעי את העבודה שעשה והוא נח ביום השביעי מכל העבודה שעבד. ג. אלהים ברך את השבת ועשה את השבת יום קדוש כי בשבת אלהים נח מכל העבודה של בריאת העולם.

א-ג, יום השבת

	מילון
	פְּרוּ וּרְבוּ: תולידו בנים. וּרְדוּ: תשלוטו, תעשו בהם מה שאתם רוצים. וַיְכַלּוּ: נגמרו. וַיִּשְׁבְּתוּ: הפסיק לעבוד. וַיִּקְדָּשׁ: עשה אותו קדוש, מיוחד.

פרק ו

פסוקי התורה

פרק ו ה-ח: בְּנֵי הָאָדָם רָעִים

ה' מחליט להשמיד את כל האנשים והחיות, כי הם רעים.
רק נח מצא חן בעיני ה'.

ה. ה' ראה,

שבני האדם בארץ עושים מעשים רעים.

ה' ראה,

שגם המחשבות של בני האדם רעות.

ו. בגלל כל אלה,

הצטער ה',

שברא את האדם.

ז. ה' אמר:

"אשמיד את כל האנשים והחיות,

כי התחרטתי על שבבראתי אותם."

ח. ונח מצא חן בעיני ה'.

ה. ויֵרָא יְהוָה,

כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ,

וְכָל-יֵצֶר מַחֲשַׁבַּת לְבוֹ

רָק רָע כָּל-הַיּוֹם:

ו. וַיִּנָּחַם יְהוָה

כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בָּאָרֶץ,

וַיִּתְעַצֵּב אֵל-לְבוֹ:

ז. וַיֹּאמֶר יְהוָה:

"אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-בָּרַאתִי

מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה,

עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם,

כִּי נַחֲמַתִּי כִּי עָשִׂיתִם."

ח. וַנֹּחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה:

ט-י: אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ

לנח הצדיק נולדו שלשה בנים: שם, חם ויפת.

ט. אלה תולדות נח, ספור החיים של נח:

נח היה איש צדיק תמים בדורותיו,

ישר ובלי חסרונות.

י. לנח נולדו שלשה בנים:

שם, חם ויפת.

ט. אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נֹחַ:

נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו.

אֶת-הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ:

י. וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים:

אֶת-שָׁם, אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת:

יא-יג: מַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם רָעִים

ה' מספר לנח, שהחליט להשמיד את הארץ, האנשים ובעלי החיים,
כי היו רעים ומשחתים.

יא. בני האדם בארץ היו משחתים.

בני האדם מלאו את הארץ בחמס,

במעשי רשע.

יב. ה' ראה, שהארץ משחתת.

כי כל החי עשה מעשים רעים מאד.

יא. וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ

לִפְנֵי הָאֱלֹהִים,

וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס:

יב. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה,

כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בָּשָׂר אֶת-דְּרָכּוֹ עַל-הָאָרֶץ:

מילון	אגדות חכמים
	נח איש צדיק תמים בדורותיו - צדיק בדור של רשעים. שאלו חכמינו: הלא הפסוק "נח איש צדיק תמים" מספיק בהחלט, כדי לספר לנו על נח. מדוע, אם כן, הוסיפה התורה את המלה בדורותיו? והתשובה: קשה להיות צדיק, כשכלם רשעים. כל אחד רוצה להיות כמו כלם. אנחנו רוצים, שלא ילעגו לנו, שלא יציקו לנו, ושיהיו לנו חברים. אבל נח ותר על החברים הרשעים. הוא התגבר על הלעג שלעגו לו, ונשאר צדיק. לכן כתבה התורה: נח איש צדיק תמים בדורותיו. אפלו בדור של רשעים, כמו דור המבול, הוא נשאר צדיק. אלו חי בדור של צדיקים, ונדאי ונדאי שהיה צדיק. כבוד לצדיק ויולד נח שלשה בנים: את שם, את חם ואת יפת. - והלא יפת היה הגדול, מדוע הזכירה התורה את שם ותחלה? והתשובה: שם צדיק היה, ורצה הקב"ה לתת כבוד לצדיק. וינחם: התחרט. נחמתי: התחרטתי. תולדות נח: ספור החיים של נח. נח איש צדיק תמים היה: נח היה אדם טוב. לא היה בו שום דבר רע. בדורותיו: האנשים שחיו בזמן נח. ותשחת הארץ: בני האדם היו רעים, משחתים מאד. חמס: מעשי שוד וגזל. השחית: עשה מעשים רעים מאד.

פרק ו	פסוקי התורה
יג. ה' אָמַר לָנֹחַ: "הַחֲלֹטְתִי לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַחַי, אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם וְאֶת הָאָרֶץ, בְּגִלְל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים."	יג. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ: "קַץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי, כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת-הָאָרֶץ:

יד-טז: ה' אומר לנח לבנות תבה

ה' אומר לנח, לבנות תבה מעצי גפר.
בתבה יהיו חדרים קטנים וגם משפּע משני הצדדים.
לתבה צהר, ובצד התבה פתח.

יד. ה' אומר לנח: "עשה לך תבה מעצי גפר.
בתבה תעשה חדרים קטנים,
ותמרח אותה בזפת מבפנים ומבחוץ.
טו. ואלה המדות שתעשה לתבה:
אורך התבה: שלש מאות אמה;
רחב התבה: חמשים אמה;
גבה התבה: שלשים אמה.
טז. צהר תעשה לתבה.
והגג של התבה יהיה בגדל של אמה.
הגג יהיה משפּע משני הצדדים.
ובצד התבה תשים פתח.
את התבה תעשה שלש קומות של חדרים:
תחתיים, שניים ושלישים."

יד. עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי-גֹפֶר.
קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה.
וּכְפַרְתָּ אֹתָהּ מִבִּיַּת וּמִבְחוּץ בַּכֹּפֶר:
טו. וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אוֹתָהּ:
שֹׁלֶשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה,
חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחֶבָה,
וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ.
טז. צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה,
וְאֵל אַמָּה
תְּכַלְכֶּנָה מִלְמַעְלָה.
וּפֶתַח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תִּשֶׂה:
תַּחְתִּיִּים, שְׁנָיִם
וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה:"

יז-כז: ה' מודיע על המבול

ה' יביא מבול, וכל אשר בארץ ימות.
ה' מבטיח לנח, לשמר על הברית אתו.
ה' מבטיח להשאיר בחיים את נח ואת משפחתו,
ואת כל אשר יביא אל התבה.

יז. ה' אומר לנח:
"וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמָּבּוּל,
מִיַּם עַל הָאָרֶץ
לְהַמִּית כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים,
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם.
כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יָגוּעַ וַיָּמוּת.
יח. וְאֲנִי אֶקְיָם אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ.

יז. "וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת-הַמָּבּוּל
מִיַּם עַל-הָאָרֶץ
לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר, אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים,
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם.
כָּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ יָגוּעַ:
יח. וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתָּךְ.

מילון	אגדות חכמים
כל בשר: כל החי. קץ כל בשר בא לפני: החלטתי להשמיד את כל החי. חמס: מעשי שוד וגזל. מפניהם: בגללם. משחיתם: ממית אותם. את הארץ: עם הארץ (שנשתתה בגללם). עצי גפר: עצים שיש בהם זפת. קנים: חדרים קטנים. וכפרת: תמרח. בכפר: בזפת. אמה: חלק של היד עד המרפק. מדת ארץ. קומתה: הגבה שלה. צהר: חלון בגג, בשביל אור. ואל אמה: במדה של אמה. תכלנה מלמעלה: גג התבה יהיה ברחב של אמה. ומשני הצדדים יהיה גג משפך, בשפוע. תחתיים: קומה תחתונה. שניים: קומה שנייה. ושלשים: קומה שלישית. תעשה: תעשה את התבה. מבול: מים על הארץ. לשחת: להמית. כל בשר: כל בעל חיים. יגוע: ימות. והקימותי את בריתי אתך: אקים את הבטחתי לך.	עשה לך תבת עצי גפר אמרו חכמינו: צאו וראו, כמה גדולים רחמי ה' אף על פי שחטא דור המבול חטאים כבדים, נתן להם ה' זמן לעשות תשובה. מאה ועשרים שנה עסק נח בבנין התבה. בראשית עמד ונטע עצי ארזים. והיו אומרים לו: "ארזים אלו למה לך?" אמר להם: "הקב"ה מבקש להביא מבול לעולם, ואמר לי לעשות תבה". והיו צוחקים ולועגים לו. היה נח משקה את הארזים והם גדלים. לבסוף קצצם, והיה מנסר אותם. ובכל פעם היו אומרים לו: "מה אתה עושה?" והוא אומר להם: "הקב"ה מביא מבול, ואמר לי לבנות תבה, להציל אותי ואת בני ביתי". כי זאת היתה כונת הקב"ה: שישאלו את נח בכל פעם על המבול, ויעשו תשובה. מאה ועשרים שנה נתנו להם לחזר בתשובה, ולא חזרו. הביא עליהם הקב"ה את המבול.

פסוקי התורה	פרק ו
וּבֹאֲתָ אֶל-הַתְּבָה, אֶתְּהָ וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ, וְנִשְׁי-בְנֶיךָ אִתְּךָ: יט. וּמִכָּל-הַחִי, מִכָּל-בֶּשֶׂר, שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיאָה אֶל-הַתְּבָה, לְהַחְיֹת אִתְּךָ, זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ. כ. מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ, וּמִן הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ, שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחְיֹת:	בוא אל התבה, אתה ובניך ואשתך, ונשי בניך איתך. יט. ומכל החי, מכל בשר, שנים מכל תביא אל התבה, להחיות אתך, זכר ונקבה יהיו. כ. מהעוף למינהו, ומן הבהמה למינה ומכל רמש האדמה למינהו, שנים מכל אלה יבואו אליך להחיות אותם.
כא. וְאֶתְּהָ, קַח-לָךְ מִכָּל מֵאֵכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, וְאִסַּפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לָךְ וּלְהֵם לְאֹכֶל:" כב. וַיַּעַשׂ נֹחַ כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה אֱתָנוּ אֱלֹהִים, בְּכָל עֲשֵׂה:	כא. ואתה קח לך מכל מאכל שאפשר לאכל, ותאסף אליך, ויהיה לך ולהם לאכל." כב. ונח עשה את כל מה שצוה אותו ה'.

מילון

בְּרִית: הבְּטָחָה.
וּבָאת: בוא.

מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ: מִכָּל מִין
שֶׁל הָעוֹפֹת.
מִן הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ: מִכָּל מִין
שֶׁל הַבְּהֵמָה.
רָמַשׁ: זוחל עַל הָאֲדָמָה, או
שׁוֹחָה בַּמַּיִם.
לְהַחֲיוֹת: לְהַשְׁאִיר אוֹתָם
בַּחַיִּים.

אֲשֶׁר יֹאכֵל: שֶׁאֵפֶשֶׁר לֶאֱכֹל
אוֹתוֹ.
לֶאֱכֹלָה: לֶאֱכֹל, לְמִזְוֹן.

פרק ז

פסוקי התורה

א-טז: לקראת המבול

לקראת המבול, באו אל נח ומשפחתו, זוג מכל מין של החיות הלא־טהורות,
ושבעה זוגות מכל מין של העופות והחיות הטהורות.

המבול התחיל, כשנח היה בן שש מאות שנה.

א. ה' אמר לנח:

"בוא אתה וכל בני ביתך אל התבה,

כי ראיתי אותך לפני,

שאטה צדיק בדור הזה.

ב. ומכל הבהמה הטהורה תקח לך

שבעה שבעה, איש ואשתו.

ומן הבהמה הלא־טהורה

תקח שנים, איש ואשתו.

ג. גם מעוף השמים

תקח שבעה שבעה, זכר ונקבה;

כדי שישארו בחיים ויתרבו.

ד. עוד שבעה ימים,

אני ממטיר על הארץ

ארבעים יום וארבעים לילה;

ואשמיד את כל החי בעולם."

ה. נח עשה את כל אשר צוה אותו ה'.

ו. נח היה בן שש מאות שנה,

כשיקדו המים של המבול על הארץ.

ז. ונח ובניו ואשתו, ונשי בניו אתו,

באו אל התבה,

בגלל מי המבול.

ח. מן הבהמה הטהורה

ומן הבהמה אשר איננה טהורה

ומן העוף וכל אשר רמש על האדמה.

ט. שנים שנים באו אל נח, אל התבה,

זכר ונקבה,

כמו שצוה ה' את נח.

י. לאחר שבעה ימים,

היו מי המבול על הארץ.

יא. כשנח היה בן שש-מאות שנה,

א. ויאמר יהוה לנח:

"בא-אתה וכל-ביתך אל-התבה,

כי-אותך ראיתי צדיק לפני

בדור הזה:

ב. מכל הבהמה הטהורה תקח-לך

שבעה שבעה, איש ואשתו.

ומן-הבהמה אשר לא טהרה היא,

שנים, איש ואשתו:

ג. גם מעוף השמים

שבעה שבעה, זכר ונקבה,

לחיות זרע על-פני כל-הארץ:

ד. כי לימים עוד שבעה,

אנכי ממטיר על-הארץ

ארבעים יום וארבעים לילה,

ומחיתי את-כל-היקום אשר עשיתי,

מעל פני האדמה:"

ה. ויעש נח ככל אשר-צוהו יהוה:

ו. ונח בן-שש מאות שנה,

והמבול היה, מים על-הארץ:

ז. ויבא נח ובניו ואשתו, ונשי-בניו אתו,

אל-התבה, מפני מי המבול:

ח. מן-הבהמה הטהורה

ומן-הבהמה אשר איננה טהרה

ומן-העוף, וכל אשר-רמש על-האדמה:

ט. שנים שנים באו אל-נח, אל-התבה,

זכר ונקבה,

כאשר צוה אלהים את-נח:

י. ויהי לשבעת הימים,

ומי המבול היו על-הארץ:

יא. בשנת שש-מאות שנה לחיי-נח,

(בר' ח, ה)

וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֵתוֹ, לִרְאוֹת תְּקֵלֵי הַמָּיִם

וְכָל בֵּיתָךְ: בְּנֵי בֵיתָךְ.

בְּהֶמָּה: חֵזֶת בֵּית.

הַבְּהֶמָּה הַטְּהוֹרָה: חֵזֶה

שְׁמֵתָר לֶאֱכֹל, וְהִיא טוֹבָה

לְקַרְבּוֹ. לְמִשְׁל, פָּרָה.

בְּהֶמָּה לֹא טְהוֹרָה: חֵזֶה

שְׁאִסוֹר לֶאֱכֹל. לְמִשְׁל, סוֹס.

לְחַיֹּת זֶרַע: לְהַצִּיל אוֹתָם,

כְּדֵי שִׁנְלָדוֹ לָהֶם בָּנִים.

אֲנֹכִי: אֲנִי.

מִמָּטִיר: מוֹרִיד גֶּשֶׁם, מָטָר.

וּמַחֲיֵי: אֲמַחֵק, אֲשַׁמֵּיד.

הַיָּקוֹם: כָּל הַחַי שֶׁבְּעוֹלָם.

פסוקי התורה	פרק ז
בחדש השני בשבעה-עשר יום לחדש, ביום הזה, נבקעו כל-מעונות תהום רבה וארבת השמים נפתחו: יב. ויהי הגשם על-הארץ, ארבעים יום וארבעים לילה: יג. בעצם היום הזה, בא נח ושם-והם ויפת בני-נח ואשת נח ושלש נשי-בניו אתם, אל-התבה: יד. המה, וכל-החיה למינה וכל-הבהמה למינה, וכל-הרמש הרמש על-הארץ למינהו וכל-העוף למינהו כל-צפור כל-כנף: טו. ויבאו אל-נח, אל-התבה, שנים שנים מכל-הבשר, אשר-בו רוח חיים: טז. והבאים, זכר ונקבה מכל-בשר באו, כאשר צוה אתו אלהים, ויסגר יהוה בעדו:	ביום הזה, נפתחו כל מעונות המים הבאים מתחת לאדמה, והפתחים בשמים נפתחו. יב. והגשם היה על הארץ, ארבעים יום וארבעים לילה. יג. בדיוק ביום הזה, באו: נח, שם, חם ויפת, בני נח, ואשת נח ושלש נשי בניו אתם, אל התבה. יד. הם וכל החיה מכל מין, וכל הרמש הרומש על הארץ מכל מין, וכל העוף מכל מין, כל צפור, כל כנף. טו. אל התבה של נח באו שנים שנים מכל החיות, שהיתה בהן רוח חיים. טז. והבאים, זכר ונקבה באו, כמו שצוה אותו ה'. וה' סגר את התבה, להגן על נח ממי המבול.

יז-כד: מבול על הארץ

המבול היה ארבעים יום על הארץ. המים התרבו ונשאו את התבה.
המים כסו את הכל. מאה וחמשים יום. כל מי שחי בארץ מת.
רק נח והבאים אתו אל התבה נשארו בחיים.

יז. ויהי המבול ארבעים יום על-הארץ. וירבו המים וישאו את-התבה, ותרם מעל הארץ: יח. ויגברו המים, וירבו מאד על-הארץ, ותלך התבה על-פני המים: יט. והמים גברו מאד מאד על-הארץ, ויכסו כל-ההרים הגבהים, אשר-תחת כל-השמים. כ. חמש עשרה אמה מלמעלה	יז. המבול היה ארבעים יום על הארץ. המים התרבו ונשאו את התבה, והתבה התרוממה מעל הארץ. יח. והמים גברו ורבו על הארץ, והתבה הלכה על פני המים. יט. והמים גברו מאד מאד על הארץ, וכל ההרים הגבוהים, אשר תחת השמים, כסו במים. כ. המים גברו כל כך, עד שהתרוממו
---	---

אגדות חכמים	מילון
נָסִים בַּתְּבָה פָּרָק ז', טז: וְהַבָּאִים - זָכָר וּנְקֵבָה. אָמַר נָח לִקְב"ה: "וְכִי צִיד אֲנִי, שָׂאֲנִי יָכוֹל לְצוּד אֶת כָּל הַחַיּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם? וְגַם אֱלוֹ הַיִּיתִי צִיד, צָרִיךְ הַיִּיתִי שָׁנִים רַבּוֹת, כְּדִי לְהַבִּיא אֶת כָּל הַחַיּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לַתְּבָה". אָמַר לוֹ הַקְּב"ה: "מָה אֲכַפֶּת לָךְ? מֵאֲלִיָּהֶן הֵן בָּאוֹת אֵלֶיךָ, מֵעֶצְמָן הֵן בָּאוֹת אֵלֶיךָ". וְכֵן הָיָה. מֵאֲלִיָּהֶן בָּאוּ. שָׁנִים שָׁנִים מִן הַחַיּוֹת הַטְּמְאוֹת וְשִׁבְעָה שִׁבְעָה מִן הַטְּהוֹרוֹת.	מַעֲיָנוֹת תְּהוֹם: מַעֲיָנוֹת מִים, הַבָּאִים מִתַּחַת לָאֲדָמָה. נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיָנוֹת הַתְּהוֹם: הָאֲדָמָה נִשְׁבְּרָה, וְהַמִּים שֶׁל הַמַּעֲיָנוֹת זָרְמוּ הַחוּצָה. וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ: הַפִּתְחִים בַּשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ, וְגֶשֶׁם יָרַד עַל הָאָרֶץ. בַּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה: בְּדִיוֹק בַּיּוֹם שֶׁנִּזְכָּר לִפְנֵי כֵן, בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשָּׁנִי. לְמִינָהּ, לְמִינָהּ: מִכָּל מִין. הַבָּשָׂר: הַחַיּוֹת. אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים: שֶׁהוּא חַי. וַיִּסְגֹּר ה' בַּעֲדוֹ: סָגַר לְהִגֹּן עָלָיו, כְּדִי שְׁמֵי הַמָּבּוּל לֹא יִפְרְצוּ פָּנִימָה. וַתָּרֵם: הַתְּרוֹמָמָה. וַיִּגְבְּרוּ: גָּבְרוּ וְהִתְרַבּוּ.

פסוקי התורה	פרק ז
גָּבְרוּ הַמָּיִם, וַיִּכָּסּוּ הַהָרִים. כא. וַיִּגְוַע כָּל-בָּשָׂר הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ, בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל-הַשָּׂרֹץ הַשָּׂרֹץ עַל-הָאָרֶץ וְכָל הָאָדָם: כב. כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת-רוּחַ חַיִּים בָּאֶפְיוֹ, מִכָּל אֲשֶׁר בַּחֲרָבָה מֵתוֹ: כג. וַיָּמָח אֶת-כָּל-הַיָּקוּם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם, וַיָּמָחוּ מִן-הָאָרֶץ. וַיִּשְׁאָר אֲדָם נֹחַ וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָה. כד. וַיִּגְבְּרוּ הַמָּיִם עַל-הָאָרֶץ, חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם:	חֲמִשִּׁי-עֶשְׂרֵה אָמָּה מַעַל הַהָרִים. וְהַהָרִים הָיוּ מְכֻסִּים בַּמַּיִם. כא. וְכָל בָּשָׂר, הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ, הָעוֹף וְהַבְּהֵמָה וְהַחַיָּה וְכָל הַשָּׂרֹץ הַשּׂוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ, וְכָל הָאָדָם גָּוְעוּ כָּלָם. כב. כָּל מִי שֶׁנִּשְׁמַת חַיִּים בָּאֶפְיוֹ, כָּל מִי שֶׁהָיָה בִּיבֻשָּׁה, כָּלָם מֵתוּ. כג. ה' הִשְׁמִיד אֶת הָעוֹלָם, אֶת כָּל מִה שֶׁהָיָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה, עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם. וַיִּשְׁאָר רַק נֹחַ, וּמִי שֶׁהָיָה אִתּוֹ בַּתְּבָה. כד. וְהַמָּיִם גָּבְרוּ עַל הָאָרֶץ וַיִּכָּסּוּ אוֹתָהּ מֵאָה וְחֲמִשִּׁים יוֹם.

מילון	אגדות חכמים
הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ: המִתְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאַפִּיו: כָּל מִי שְׁחִי. בְּחִרְבָּה: בִּיבָשָׁה. וַיִּמָּח: הִשְׁמִיד. יָקוֹם: כָּל הַיְצוּרִים הַחַיִּים בְּעוֹלָם. וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ: הַמַּיִם כָּסוּ אֶת הָאָרֶץ.	הֵיכֵן הָיָה גֵן הַחַיּוֹת הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם? וּמִי שָׁמַר עָלָיו טוֹב כָּל כָּדָ? גֵן הַחַיּוֹת הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם הָיָה בְּתֵבַת נֹחַ. וְנֹחַ הָיָה הַשּׁוֹמֵר הַטּוֹב. נֹחַ הָיָה יוֹדֵעַ לְהַבְחִין, אִיזוֹ חַיָּה אוֹכֶלֶת בִּבְקָר הַשָּׂכֶם, אִיזוֹ בְּאַמְצַע הַיּוֹם, אִיזוֹ בְּעֶרֶב, וְאִיזוֹ בְּאַמְצַע הַלַּיְלָה. לְכָל חַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה נָתַן אֵכֶל בְּזִמָּן וּלְכָל חַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה, סִפֵּק אֵכֶל מִתְּאִים. לְדוֹגְמָה, הוּא הַכְּנִיס לַתֵּבָה: תֵּבָן לְגַמְלִים, שְׁעוּרִים לַחֲמוּרִים וְזִכּוּכִית לַבְּנוֹת יַעֲנָה.

פסוקי התורה	פרק ח
א-ה: סוף המבול - התבה על הרי אררט ה' הציל את נח ואת כל הבאים אתו לתבה, והפסיק את המבול. המים הלכו ופחתו, עד שנראו ראשי ההרים. א. ויזכר אלהים את-נח, ואת כל-החיה ואת-כל-הבהמה, אשר אתו בתבה. ויעבר אלהים רוח על-הארץ, וישבו המים: ב. ויסכרו מעינות תהום וארבת השמים, ויכלא הגשם מן-השמים: ג. וישבו המים מעל הארץ הלוך ושוב, ויחסרו המים מקצה חמשים ומאת יום: ד. ותנח התבה בחדש השביעי, בשבעה-עשר יום לחדש, על הרי אררט: ה. והמים היו הלוך וחסור, עד החדש העשירי. בעשירי באחד לחדש, נראו ראשי ההרים.	א. ה' זכר את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה. וה' העביר רוח על הארץ, והמים שקטו. ב. המעינות מתחת לאדמה נסגרו והפתחים בשמים נסגרו ופסק לרדת גשם מן השמים. ג. המים שבו לאט לאט מן הארץ אל מקומם. לאחר מאה וחמשים יום, פחתו המים. ד. התבה נחה בחדש השביעי, בשבעה-עשר יום לחדש, על הרי אררט. ה. והמים הלכו ופחתו לאט לאט עד החדש העשירי. בעשירי, באחד לחדש, נראו ראשי ההרים.

מילון	אגדות חכמים
א. וַיִּזְכֹּר ה' אֶת נֹחַ וַיִּשְׁכַּח הַמֵּיִם: הַמֵּיִם שֶׁקָּטְנוּ. מַעֲיָנוֹת: הַמֵּיִם הַבָּאִים מִתַּחַת הָאָדָמָה. וַיִּסְכְּרוּ: נִסְגְּרוּ הַמַּעֲיָנוֹת שֶׁמִּתַּחַת לָאָדָמָה וְהַפִּתְחִים בַּשָּׁמַיִם נִסְגְּרוּ גַם הֵם. וַיִּבְלָא: פָּסַק, חָדַל גֶּשֶׁם מִן הַשָּׁמַיִם. הַלֹּדֶן וְשׁוֹב: לָאֵט לָאֵט. וַיַּחְסְרוּ הַמֵּיִם: הַמֵּיִם פָּתְחוּ, חִסְרוּ. מִקְצָה: בְּסוּף, מִקְצָץ.	א. וַיִּזְכֹּר ה' אֶת נֹחַ שָׁאַלוּ חֲכָמִים: מָה זָכַר ה' לְנוֹחַ? וְאָמְרוּ: הוּא זָכַר לְנוֹחַ, שֶׁדָּאָג לְכָל הַחַיּוֹת, וּפְרָנֵס אוֹתָן כָּל שְׁנַיִם-עָשָׂר הַחֲדָשִׁים, שֶׁהָיוּ בַּתִּבְּהָ. וְאַזְ הֶעֱבִיר ה' רוּחַ עַל הָאָרֶץ, וְהַמַּבּוּל פָּסַק. מִכָּאֵן לְמַדּוּ חֲכָמִים, שֶׁמַּעֲשִׂים טוֹבִים מַעֲלִים אֶת זְכוּרָנוּ שֶׁל הָאָדָם לִפְנֵי הַקֶּב"ה.

ו-יד: לקראת יציאה מן התבה

לאחר ארבעים יום, רצה נח לדעת, אם יבשו המים.

העורב התעופף מעל התבה, ולא שב.

נח שלח את היונה, וכאשר שבה היונה עם עליה של זית בפיה, הבין נח, שהמים פחתו.

ו. לאחר ארבעים יום,

פתח נח את חלון התבה שעשה.

ז. נח שלח את העורב.

העורב יצא ושב,

עד שיבשו המים מעל הארץ.

ח. נח שלח את היונה לראות,

אם יש פחות מים על האדמה.

ט. היונה לא מצאה מקום

להניח עליו את כף רגלה,

והיא שבה אל נח, אל התבה,

כי המים כסו את פני הארץ.

נח הוציא את ידו ולקח את היונה

והביא אותה אליו, אל התבה.

י. נח חפה עוד שבועה ימים אחרים,

וחזר ושלח את היונה מן התבה.

יא. בערב באה היונה אל נח

והנה, עלה זית טרי בפיה.

נח הבין, שהמים קלו ופחתו מעל הארץ.

יב. נח חפה עוד שבועה ימים אחרים,

ושלח את היונה,

ולא חזרה אליו עוד.

יג. כשנח היה בן שש מאות ואחת שנה,

יבשו המים מעל הארץ.

נח הסיר את מכסה התבה,

וראה, והנה יבשו פני האדמה.

יד. ובעשרים ושבועה יום

לחדש השני,

יבשה הארץ.

ו. ויהי מקץ ארבעים יום,

ויפתח נח את-חלון התבה, אשר עשה:

ז. וישלח את-העורב,

ויצא יצוא ושוב,

עד-יבשת המים מעל הארץ:

ח. וישלח את-היונה מאתו, לראות,

הקלו המים מעל פני האדמה:

ט. ולא-מצאה היונה

מנוח לכף-רגלה

ותשב אליו אל-התבה,

כי-מים על-פני כל-הארץ.

וישלח ידו ויקחה

ויבא אתה אליו אל-התבה:

י. ויחל עוד שבועת ימים אחרים,

ויסוף שלח את-היונה מן-התבה:

יא. ותבא אליו היונה לעת ערב,

והנה עלה-זית טרף בפיה.

וידע נח, כי-קלו המים מעל הארץ:

יב. ויחל עוד שבועת ימים אחרים,

וישלח את-היונה,

ולא יספה שוב-אליו עוד:

יג. ויהי באחת ויש-מאות שנה,

בראשון באחד לחדש,

חרבו המים מעל הארץ.

ויסר נח את מכסה התבה,

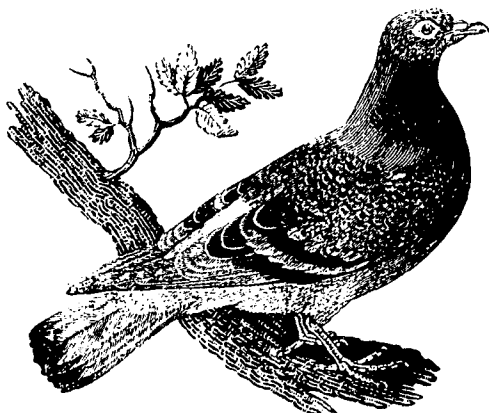
וירא, והנה חרבו פני האדמה:

יד. ובחדש השני,

בשבועה ועשרים יום לחדש,

יבשה הארץ:

מילון	אגדות חכמים
וַיֵּצֵא יוֹצֵא וְשׁוֹב: הָעוֹרֵב הָיָה יוֹצֵא וְשׁוֹב. עַד יִבְשֶׁת הַמַּיִם: עַד שֶׁהַמַּיִם הִתִּיבְשׁוּ. הִקְלוּ הַמַּיִם: הָאֵם פָּחַתָּה הַמַּיִם. מְנוּחַ: מְקוֹם לָנוּחַ, לְעֵמֶד עָלָיו. וַיִּחַל: חָפָה. לַעֲת עֶרֶב: בְּשַׁעַת הָעֶרֶב. טָרַף: עָלָה טָרִי שֶׁקִּטְפָה מֵעֵץ. וְלֹא יִסְפָּה: וְלֹא הוֹסִיפָה לָשׁוּב אֵלָיו. חֶרְבוֹ: יָבֵשׁוּ.	הַיּוֹנָה, עָלָה הַזֵּית וְהַשְּׁלוֹם. שָׁאֲלוּ חֲכָמִים: מִנֵּיין לְקַחְתָּ הַיּוֹנָה עָלָה זֵית לְהַבִּיאוֹ לָנוּחַ, שֶׁהָרִי הַמַּיִם כָּסּוּ אֶת הָאָרֶץ? וַאֲמָרוּ: נִפְתַּחוּ לָהּ שְׁעָרֵי גֶן-עֶדֶן, וּמִשָּׁם הִבִּיאָהָ אֶת עָלָה הַזֵּית. וְזֶה הָיָה סִימָן, שֶׁהִגִּיעָה שְׁעַת הַסְּלִיחָה, וְנִגְמַר כְּעֵסוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה עַל בְּנֵי הָאָדָם. תָּם הָעֵנֶשׁ, וּמִעַתָּה, שְׁלוֹם וְשִׁלוֹהָ יָבֹאוּ לְעוֹלָם. מֵאֲזַי וְעַד הַיּוֹם, מִסְמָלִים הַיּוֹנָה וְעָלָה הַזֵּית אֶת הַשְּׁלוֹם בְּעוֹלָם.

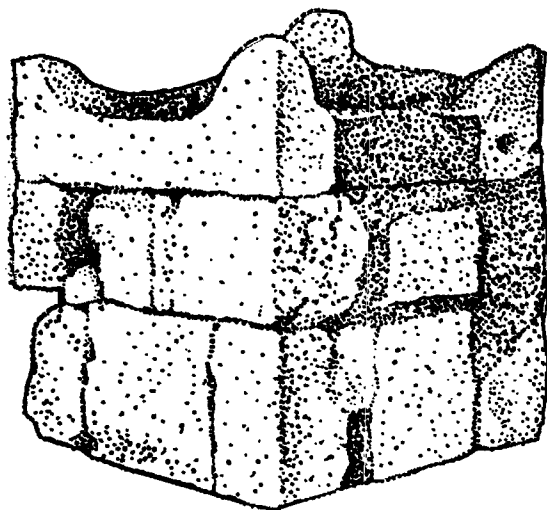

פסוקי התורה	פרק ח
	טו-כב: היציאה מן התבה נח יוצא מן התבה עם כל הנמצאים בה, ומקריב קרבן תודה לה'. ה' מקבל את הקרבן ברצון, ומבטיח שלא לקלל עוד את האדמה, בגלל האדם. טו. ה' דבר אל נח, ואמר: ט"ז. "צא מן התבה, אתה ואשתך ובניך, ונשי בניך אתך. י"ז. כל החיה אשר אתך, מכל בשר, עוף ובהמה ורמש הרמש על הארץ, שיצאו אתך - הם יולידו, ויהיו רבים על הארץ." יח. נח יצא עם בניו ואשתו ונשי בניו. יט. כל החיות, כל הרמש וכל העוף, כל רמש על הארץ לפי משפחותיהם יצאו מן התבה. כ. נח בנה מזבח לה', לקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור, והעלה קרבנות במזבח.

טו. וידבר אל־הים אל־נח לאמר:
טז. "צא מן־התבה,
אתה ואשתך ובניך, ונשי בניך אתך:
יז. כל החיה אשר־אתך, מכל־בשר,
בעוף ובהמה
ובכל־הרמש הרמש על הארץ,
היוצא אתך.
ושדצו בארץ, ופרו ורבו על הארץ:"
יח. ויצא נח ובניו ואשתו,
ונשי בניו אתו:
יט. כל־החיה, כל־הרמש וכל־העוף,
כל רמש על־הארץ למשפחותיהם,
יצאו מן־התבה:
כ. ויבן נח מזבח ליהוה.
ויקח מכל הבהמה הטהורה
ומכל העוף הטהור,
ויעל על־ת במזבח:

טו-טז: כְּנִיסָה בְּרִשּׁוֹת וּיצִיאָה בְּרִשּׁוֹת

וַיִּדְבֹּר ה' אֶל נָח לֵאמֹר:
 "צֵא מִן הַתְּבָה".
 אָמַר ר' יוֹדָן:
 אֱלוֹהֵי יִצְחָק שָׁם,
 הֵייתִי שׁוֹבֵר אוֹתָהּ וַיּוֹצֵא לִי.
 לֹא הֵייתִי יָכוֹל לְהַתְּאִפֵּק,
 עַד שֶׁהִקְבִּ"ה יָתַן לִי רִשּׁוֹת לְצֵאת.
 אָבֵל נָח, שֶׁצָּדִיק גָּדוֹל הָיָה,
 אָמַר:
 "כִּשֶׁם שֶׁלֹּא נִכְנַסְתִּי לַתְּבָה אֶלָּא בְּרִשּׁוֹת,
 כֹּךְ אֵין אֲנִי יוֹצֵא מִמֶּנָּה אֶלָּא בְּרִשּׁוֹת".
 אַזְ אָמַר לוֹ הַקְּב"ה:
 "צֵא מִן הַתְּבָה".

חֹמֶשׁ: בְּעֲלֵי חַיִּים זֹחֲלִים
 עַל הָאָרֶץ.

וְשָׂרָצִי: הַרְמָשִׁים יָרְבוּ.
 פָּרוּ וַרְבוּ: יוֹלִידוּ וַיְהִיו
 רַבִּים.

וַיַּעַל עֹלֹת: הֵבִיא קֶרֶבֶנֹת
 תּוֹדָה לָהּ.

פסוקי התורה	פרק ט
א-ב: ה' מְבַרֵךְ אֶת נַח וְאֶת בְּנָיו. ה' מְבַרֵךְ אֶת נַח וְאֶת בְּנָיו, שִׁיְהִיו רַבִּים וַיִּמְלְאוּ אֶת הָאָרֶץ. ה' מַתִּיר לִנְח לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּעֲלֵי חַיִּים. א. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-נַח וְאֶת-בְּנָיו, וַיֹּאמֶר לָהֶם: "פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלְאוּ אֶת-הָאָרֶץ; ב. וּמִורְאֵכֶם וּחֲתֹכֶם יִהְיֶה עַל כָּל-חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם, בְּכָל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל-דָּגֵי הַיָּם, בִּידְכֶם נִתְּנוּ."	א. ה' בָּרַךְ אֶת נַח וְאֶת בְּנָיו, וַאֲמַר לָהֶם: "פְּרוּ וּרְבוּ, תִּהְיוּ רַבִּים, וּמְלְאוּ אֶת הָאָרֶץ. ב. חַיֹּת הָאָרֶץ וְעוֹף הַשָּׁמַיִם יִפְחֲדוּ מִכֶּם וְכָל הָרֶמֶשׂ וְכָל דָּגֵי הַיָּם יִהְיוּ בִידְכֶם."
ח-יט: קִשֶּׁת בָּעָנָן - הַבְּרִית בֵּין ה' לִנְח וְלִכָּל הָעוֹלָם ה' מִבְּטִיחַ, שְׁלֵעוֹלָם לֹא יָבִיא עוֹד מַבּוּל עַל הָאָרֶץ. וְהַסִּימָן הוּא קִשֶּׁת בָּעָנָן. ח. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נַח וְאֶל-בְּנָיו אַתּוֹ, לֵאמֹר: ט. "וְאֲנִי הֲנִי מְקִים אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת זִרְעֲכֶם אַחֲרֵיכֶם: י. וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם, בָּעוֹף, בַּבְּהֵמָה וּבְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכָּל יֹצְאֵי הַתֵּבָה, לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ: יא. "וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם, וְלֹא יִכָּרֵת כָּל-בָּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמַּבּוּל, וְלֹא-יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לִשְׁחַת הָאָרֶץ." יב. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "זֹאת אוֹת-הַבְּרִית, אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם, לְדוֹרֹת עוֹלָם: יג. אֶת קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בָּעָנָן, וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ:	ח. ה' אָמַר לִנְח וּלְבָנָיו אַתּוֹ: ט. "אֲנִי אֶקִּים אֶת הַבְּרִית אִתְּכֶם וְעַם בְּנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם. י. וְגַם עִם כָּל הַחַיֹּת, הָעוֹפוֹת, הַבְּהֵמוֹת וְכָל חַיַּת הָאָרֶץ שְׁאִתְּכֶם, עִם כָּל אֵלֶּה שִׁיְצְאוּ מִן הַתֵּבָה, עִם כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. יא. אֲנִי אֶקִּים אֶת הַבְּרִית שְׁלִי אִתְּכֶם, וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל שִׁיְהָרֵס אֶת הָאָרֶץ, וְיִמִּית אֶת הַכָּל. יב. ה' אָמַר: זֶה הַסִּימָן לְבְרִית שְׁאֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל בְּעֲלֵי הַחַיִּים אֲשֶׁר אִתְּכֶם. יג. אֶת הַקִּשֶּׁת שְׁלִי אֶתֵּן בָּעָנָן, וְהִיא תִּהְיֶה סִימָן לְבְרִית שְׁבֵינִי וּבֵין הָאָרֶץ. יד. כִּשְׂאֲבִיא עָנָנִים עַל הָאָרֶץ,

	מילון
	פְּרוּ וּרְבוּ: יהיו לכם הרבה ילדים. וּמִוִּרְאָכֶם וַחֲתָכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ: כל החיות יפחדו מכם. רָמַשׁ: בעלי חיים זוחלים על הארץ. מְקִיָּם: מקנים. בְּרִית: הבטחה. זֶרַעְכֶּם: הבנים והנכדים שלכם. לֹא יָבֹרַת: לא ימותו כלם. לְשַׁחַת: להרס. אוֹת: סימן. לְדִוְרוֹת עוֹלָם: לכל הדורות, לתמיד. וְהָיְתָה לְאוֹת: והיא תהיה לסימן.

פסוקי התורה	פרק ט
יד. והיה בענני ענן על-הארץ, ונראתה הקשת בענן: טו. וזכרתי את-בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל-נפש חיה בכל-בשר, ולא-יהיה עוד המים למבול, לשחת כל-בשר: טז. והיתה הקשת בענן, וראיתה, לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל-נפש חיה בכל-בשר, אשר על-הארץ: יז. ויאמר אלהים אל-נח: "זאת אות-הברית אשר הקמתי ביני ובין כל-בשר, אשר על-הארץ:"	תראה הקשת בענן. טו. ואזכר את הברית שלי אשר ביני וביניכם, ובין כל בעלי החיים, ולא יהיה עוד מבול, שישמיד את העולם. טז. כאשר תהיה הקשת בענן ואראה אותה, אזכר ברית עולם בין ה' ובין כל החי על הארץ. יז. ה' אמר אל נח: "זה הסימן לברית שעשיתי ביני ובין כל החי, אשר על הארץ."
יח. ויהיו בני-נח היצאים מן-התבה, שם וחס ויפת, וחס הוא אבי כנען: יט. שלשה אלה בני נח, ומאלה נפצה כל-הארץ:	יח. בני נח, שיצאו מן התבה, היו: שם וחס ויפת. וחס הוא אביו של כנען. יט. שלשה אלה הם בני נח, ומהם התרבתה כל הארץ.

	מילון
	בְּעֵנֵי עֵן: כְּאֶשֶׁר אָבִיא עֵן. לְשַׁחַת: לְהָרֵס, לְהַשְׁמִיד. בְּרִית עוֹלָם: בְּרִית לְתָמִיד. נִפְצָה: הִתְרַבְּתָה.

א-ה: אֲבָרָם וְלוֹט חֹזְרִים מִמִּצְרַיִם

אֲבָרָם וְלוֹט וּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם עָלוּ מִמִּצְרַיִם אֶל הַנֶּגֶב בְּרִכּוּשׁ רַב.

א. אֲבָרָם עָלָה מִמִּצְרַיִם,

הוא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, וְלוֹט אִתּוֹ,

לְכוּן דְרוֹם אֶרֶץ כְּנָעַן, אֶל הַנֶּגֶב.

ב. וְלֹאֲבָרָם הָיָה רִכּוּשׁ רַב:

צֹאן וּבָקָר כֶּסֶף וְזָהָב.

ג. אֲבָרָם נָסַע מִנֶּגֶב עַד בֵּית אֵל,

עַד הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה שֵׁם הָאֵהָל שְׁלוֹ בְּתַחֲלָה,

בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעֵי.

ד. אֶל הַמָּקוֹם

שָׁעָשָׂה שֵׁם אֶת הַמִּזְבֵּחַ בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה.

וְשֵׁם קָרָא אֲבָרָם בְּשֵׁם ה'.

ה. וְגַם לְלוֹט, שֶׁהָלַךְ עִם אֲבָרָם,

הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֵהָלִים.

א. וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם,

הוא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר-לוֹ, וְלוֹט עִמּוֹ

הַנֶּגֶב:

ב. וְאֲבָרָם כָּבֵד מְאֹד

בַּמִּקְנֶה, בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב:

ג. וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית-אֵל,

עַד-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-הָיָה שֵׁם אֵהָלָה בְּתַחֲלָה,

בֵּין בֵּית-אֵל וּבֵין הָעֵי:

ד. אֶל-מָקוֹם הַמִּזְבֵּחַ,

אֲשֶׁר-עָשָׂה שֵׁם בְּרִאשׁוֹנָה.

וַיִּקְרָא שֵׁם אֲבָרָם בְּשֵׁם יְהוָה:

ה. וְגַם לְלוֹט, הֵהָלַךְ אֶת-אֲבָרָם,

הָיָה צֹאן-וּבָקָר וְאֵהָלִים:

ו-יג: הָרִיב בֵּין רוּעֵי אֲבָרָם לְרוּעֵי לוֹט

הָאֶרֶץ לֹא הִסְפִּיקָה לְלוֹט וּלְאֲבָרָם, וְאֲבָרָם מָצִיעַ לְחַלֵּק אֶת הָאֶרֶץ בֵּינוּ לְבֵין לוֹט.

לוֹט בָּחַר אֶת כֶּפֶר הַיַּרְדֵּן, הַמְּבֹרָכֶת בְּמַיִם, עַד הָעִיר סְדוֹם. וְאֲבָרָם וְלוֹט נִפְרְדוּ.

ו. וְהָאֶרֶץ לֹא הִסְפִּיקָה לְאֲבָרָם וּלְלוֹט,

כִּי הָיָה לָהֶם רִכּוּשׁ רַב,

וְלֹא יָכְלוּ לְגוֹר בִּיחָד.

ז. הָיָה רִיב בֵּין הָרוּעִים שֶׁל אֲבָרָם

וּבֵין הָרוּעִים שֶׁל לוֹט,

וְהָעַמִּים הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי אֲזִי יָשְׁבוּ בָאֶרֶץ.

ח. אָמַר אֲבָרָם לְלוֹט:

"אֲנִי מִבְּקֵשׁ מִמְּךָ, שְׁלֹא יִהְיֶה רִיב

בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רוּעֵי וּבֵין רוּעֵיךָ,

כִּי קְרוֹבִי מִשְׁפָּחָה אֲנִי.

ט. הִנֵּה כָּל הָאֶרֶץ לְפָנֶיךָ,

הִפְרֵד נָא מִמֶּנִּי -

אִם תֵּלֵךְ לְצַד שְׂמָאל, אֵלַי אֲנִי לְצַד יְמִין;

וְאִם תֵּלֵךְ לְצַד יְמִין, אֵלַי אֲנִי לְצַד שְׂמָאל."

ו. וְלֹא-נָשָׂא אֹתָם הָאֶרֶץ לְשֹׁבֵת יַחְדָּו:

כִּי הָיָה רִכּוּשָׁם רַב,

וְלֹא יָכְלוּ לְשֹׁבֵת יַחְדָּו.

ז. וַיְהִי רִיב בֵּין רְעֵי מִקְנֵה-אֲבָרָם

וּבֵין רְעֵי מִקְנֵה לוֹט,

וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי אֲזִי יָשָׁב בָּאֶרֶץ:

ח. וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֶל לוֹט:

"אֵל-נָא תְהִי מְרִיבָה

בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רְעֵי וּבֵין רְעֵיךָ,

כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ:

ט. הֲלֹא כָּל הָאֶרֶץ לְפָנֶיךָ,

הִפְרֵד נָא מֵעָלַי,

אִם הִשְׂמָאל וְאִימִינָה,

וְאִם הַיְמִין וְאִשְׂמְאִילָה:"

הים התיכון

ואברהם כבד מאד במקנה בבסר ובזהב

הַנִּגְבָּה: לְכוּן דְרוֹם אֶרֶץ
כְּנָעַן.

כְּבֹד מָאֵד: עֲשִׂיר.

מִקְנֶה: צֹאן וּבָקָר.

אֶהְלֶה: הָאֶהֱלֵךְ שָׁלוֹ.

צֹאן: כְּבָשִׁים וְעִזִּים.

בָּקָר: פָּרִים וּפְרוֹת.

רְכוּשָׁם: כָּל מֶה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם.

הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי: עַמִּים

שֶׁכְּנִים שֶׁיָּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ.

נָא: בְּבִקְשָׁה.

כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחֲנוּ:

בְּנֵי אוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה אֲנַחֲנוּ.

אִם הַשָּׁמַיִל: אִם תִּלָּךְ לְצַד

שָׁמַל.

וְאִימִינָה: אֵלֶךְ לְצַד יָמִין.

וְאִשְׁמֵאִילָה: אֵלֶךְ לְצַד

שָׁמַל.

פסוקי התורה	פרק יג
י. וישא-לוט את-עיניו וירא את-כל-כפר הירדן כי כלה משקה, לפני שחת יהוה את-סדום ואת-עמורה. כגן-יהוה, כארץ מצרים באכה צער: יא. ויבחר-לו לוט את כל-כפר הירדן. ויסע לוט מקדם, ויפחדו איש מעל אחיו: יב. אברם ישב בארץ-כנען ולוט ישב בערי הכפר ויהקים אהלים עד סדום.	י. לוט הסתפל, וראה את כל כפר הירדן, שכלה מברכת במים. כך נראתה כפר הירדן, לפני שהשמיד ה' את סדום ואת עמורה. הארץ נראתה כגן ה', כמו ארץ מצרים. יא. לוט בחר לו את כל כפר הירדן. ולוט נסע לצד מזרח, והם נפחדו זה מזה. יב. אברם ישב בארץ כנען ולוט ישב בערי הכפר ויהקים אהלים עד סדום.

יג: ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד.

יד-ית: ה' מברך את אברם

לאחר שנפחדו לוט ואברם, ברך ה' את אברם בשתי ברכות:

הראשונה, שכל הארץ תהיה שלו. והשנייה, שיצא ממנו עם גדול. אברם הודה לה', ובנה מזבח.

יג. ואנשי סדום רעים וחטאים ליהוה מאד:

יד. ויהוה אמר אל-אברם אחרי הפרד-

לוט מעמו:

"שא-נא עיניך וראה,

מן-המקום אשר-אתה שם,

צפנה ונגבה וקדמה וימה:

טו. כי את-כל-הארץ אשר-אתה ראה,

לך אתננה ולזרעך עד-עולם:

טז. ושמתי את-זרעך כעפר הארץ,

אשר אם-יוכל איש למנות את-עפר

הארץ,

גם-זרעך ימנה:

יז. קום התהלך בארץ לארפה ולרחבה,

כי לך אתננה:"

יח. ויאהל אברם ויבא וישב

באלני ממרא אשר בחברון,

ויבן-שם מזבח ליהוה:

יד. וה' אמר אל אברם, לאחר שנפחד מלוט:

"הרם נא את עיניך וראה,

מן המקום אשר אתה שם, תסתכל

לצפון, לנגב, למזרח ולמערב.

טו. כי את כל הארץ, אשר אתה רואה,

לך אתן אותה, ולזרעך לעולם.

טז. זרעך יהיה רב כעפר האדמה.

כמו שאי אפשר לספר את עפר האדמה,

כך לא יוכלו לספר את זרעך.

יז. קום התהלך בארץ לארפה ולרחבה

כי לך אתן אותה."

יח. אברם הקים אהלים.

אברם בא וישב באלני ממרא אשר

בחברון.

ואברם בנה שם מזבח לה'.

מילון

כָּלָה מִשְׁקָה: יש בָּהּ הִרְבֵּה מִיָּם.

שַׁחַת: הַשְׁמִיד.

גֹּן ה': גֹּן עֵדֶן.

קֶדֶם: צֶד מִזְרָח.

וַיֵּאָהֵל: הֵקִים אֹהֶלִים.

שָׂא נָא עֵינֶיךָ: הִרָם אֶת

עֵינֶיךָ וְהִסְתַּכַּל.

צִפְנָה: אֶל הַצִּפּוֹן.

וַנִּגְבֶּה: וְאֶל הַנֶּגֶב.

וְקִדְמָה: וְאֶל הַמִּזְרָח.

וַיָּמָה: וְאֶל הַמַּעֲרָב (לְכוּן הַיָּם).

אֶתְנַנֶּה: אֶתֵּן אוֹתָהּ.

זָרַעַךְ: הַדּוֹרוֹת הַיוֹצְאִים מִמֶּךָ.

כַּעֲפַר הָאָרֶץ: כַּעֲפַר

הָאֲדָמָה.

לְמִנּוֹת: לְסִפּוֹר.

יִמְנָה: יִסְפֹּר, יִסְפְּרוּ אוֹתוֹ.

לְאַרְכָּה וּלְרַחְבָּה: לְאֶרֶץ

וּלְרֹחַב.

וַיֵּאָהֵל: הֵקִים אֹהֶלִים.

